

ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3
Needs and Guidelines to Develop the Instructional Leadership of the Head of
Academic Affairs in Elementary Schools under Nakhon Sawan Primary
Educational Service Area Office 3

รัชฎากร ประสาท* และ สติรพร เชาวนชัย**

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร*

อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร**

Rassadakorn Prasart* and Sathiraporn Chaowachai**

Graduate Student of Master Degree Program in Educational Administration, Naresuan University*

Lecturer Dr., Faculty of Education, Naresuan University**

Corresponding author E-mail: rassadakornp63@nu.ac.th

(Received: March 15, 2022; Revised: April 10, 2022; Accepted: May 06, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยใช้แบบสอบถามกับหัวหน้าฝ่ายวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 127 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ข้อมูลได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) การศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมเท่ากับ 0.174 โดยด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.196$) 2) การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า หัวหน้าฝ่ายวิชาการควรมีการจัดประชุม เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาร่วมกำหนดเป้าหมายสถานศึกษา และควรส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเอง เพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, หัวหน้าฝ่ายวิชาการ

Abstract

The purpose of this research was to study the special needs and the development guidelines of instructional leadership of the head of academic affairs in elementary schools under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3. There are two steps of the research. Step 1; To study the special needs of instructional leadership of the head of academic affairs from 127 teachers under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3 with the questionnaire. Data were analyzed by means, standard deviation (S.D.) and prioritization of essential needs (PNI_{Modified}). Step 2; To study the guidelines to develop the instructional leadership of the head of academic affairs in elementary schools under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3. Interviewing 5 experts was done for data collection. The content analysis was used in this step.

The results of the research revealed that: 1) The special needs of instructional leadership of the head of academic affairs from 127 teachers under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3 was 0.174 in overall. The vision of leader had the most priority needs index at 0.196.

2) The guidelines of instructional leadership of the head of academic affairs should have a meeting to enable stakeholders in education administration to set goals for educational institutions and should encourage teachers to develop themselves to improve teaching and learning management to be more efficient by focusing on teaching and learning management that focused on learners so that students were motivated to learn and able to develop themselves to their full potential.

Keywords: Needs, Guidelines for Enhancing, Instructional Leadership, the Head of Academic Affairs

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างมาก เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน การศึกษาไทยมีประวัติการพัฒนามายาวนานซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการการเรียนการสอนในประเทศไทย และได้รับการปฏิรูปอยู่หลายครั้ง เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงการศึกษา และมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาที่มีบทบาทหลักในการพัฒนาประเทศ และแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาและปฏิรูปการศึกษา เพื่อนำพาประเทศและประชาชนไปสู่ความเจริญในทุก ๆ ด้าน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

สถานศึกษาจะดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนดร่วมกันของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะต้องมีการพัฒนาหลายมิติไปพร้อมๆกัน โดยจะต้องดำเนินการทั้งระบบ คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการ (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2555) ดังนั้น การบริหารงานวิชาการจึงเป็นหัวใจหลักของการบริหารสถานศึกษา และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา บทบาทสำคัญที่จะนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้นั้นก็คือ หัวหน้าฝ่ายวิชาการที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนที่จำเป็นต่อการบริหารงานในสถานศึกษาในสภาพแวดล้อมสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และสร้างความท้าทายต่อการบริหารงานวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ

หัวหน้าฝ่ายวิชาการมีหน้าที่ในการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนสู่มาตรฐานคุณภาพระดับสากล มีคุณธรรมจริยธรรม

ที่พึงประสงค์ และกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ดังนั้นหัวหน้าฝ่ายวิชาการควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียนและวัฒนธรรมการเรียนการสอน อันเป็นหัวใจหลักของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาครู และการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานระหว่างโรงเรียนและชุมชน (รัตนา ดวงแก้ว, 2562)

จากความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลในการวางแผน และพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยแบ่งขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

เป็นขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยเก็บข้อมูลจากหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 จำนวนสถานศึกษา 197 แห่ง ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 127 คน จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยกำหนดตามสัดส่วนของสถานศึกษาในแต่ละอำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม เรื่องความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 การศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนประถม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 6 ด้าน รวมทั้งสิ้น 39 ข้อ ประกอบด้วย

- 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ของผู้นำ จำนวน 8 ข้อ
- 2) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการจัดการศึกษา จำนวน 6 ข้อ
- 3) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จำนวน 6 ข้อ
- 4) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร จำนวน 7 ข้อ

5) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร จำนวน 6 ข้อ

6) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จำนวน 6 ข้อ

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) และใช้วิธี Priority Needs Index (PNI_{Modified}) แบบปรับปรุง (สุวิมล ว่องวานิช, 2562) ในการหาผลต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

3.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนประถม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

เป็นขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนประถม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure or Guided Interviews) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ในด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) สูงสุดถึงต่ำสุด 6 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร
- 2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร
- 3) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
- 4) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการจัดการศึกษา
- 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ของผู้นำ
- 6) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาจัดกระทำกับข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ทั้ง 6 ด้าน มีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงสภาพปัจจุบันและสภาพอันพึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวม ดังนี้

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์ของผู้นำ	4.07	0.74	มาก	4.72	0.42	มากที่สุด	0.160	5

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
2	ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการจัดการศึกษา	4.03	0.71	มาก	4.72	0.41	มากที่สุด	0.171	4
3	ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่ เอื้อต่อการเรียนรู้	4.11	0.71	มาก	4.76	0.38	มากที่สุด	0.158	6
4	ด้านการบริหารจัดการ หลักสูตร	3.99	0.70	มาก	4.72	0.41	มากที่สุด	0.183	2
5	ด้านการพัฒนาศักยภาพ บุคลากร	3.93	0.69	มาก	4.70	0.42	มากที่สุด	0.196	1
6	ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	4.04	0.71	มาก	4.77	0.41	มากที่สุด	0.181	3
รวม		4.03	0.70	มาก	4.73	0.40	มากที่สุด	0.174	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาพรวมของสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ของผู้นำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$)

ภาพรวมของสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$) รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$)

ส่วนการประเมินความต้องการจำเป็น พบว่า มีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ของภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมเท่ากับ 0.174 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร (PNI_{modified} = 0.196) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร (PNI_{modified} = 0.183) ด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ของผู้นำและด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (PNI_{modified} = 0.158)

4.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ดังนี้

4.2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ของผู้นำ พบว่า หัวหน้าฝ่ายวิชาการควรจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อชี้แจงเป้าหมายของสถานศึกษา จัดทำสรุปรูปแบบทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ให้มีแนวทางการปฏิบัติงานไปตามแผนงานที่วางไว้

4.2.2 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการจัดการศึกษา พบว่า หัวหน้าฝ่ายวิชาการควรเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน มามีส่วนร่วมในการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการจัด และให้คำแนะนำ เพื่อที่ครูผู้สอนจะได้นำผลจากการนิเทศไปแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตรงตามบริบท และความต้องการของสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

4.2.3 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พบว่า หัวหน้าฝ่ายวิชาการควรพัฒนาตนเองด้านความรู้ ทักษะ วิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะได้เป็นแบบอย่างให้แก่คณะครูในการพัฒนาตนเอง และนำเทคนิควิธีการสอนที่ตนเองได้ศึกษามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะครูในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.2.4 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า หัวหน้าฝ่ายวิชาการควรจัดประชุม ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อร่วมกันวางแผน กำหนดวิธีการประเมินการใช้หลักสูตร และควรจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และการประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพตรงตามบริบทของสถานศึกษา

4.2.5 ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร พบว่า หัวหน้าฝ่ายวิชาการควรสำรวจความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู และนำเสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อวางแผนหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามความต้องการของครู และส่งเสริมให้ครูมีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ครูสามารถแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการสอน ที่ทำให้นักเรียนสนใจ และทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงขึ้น

4.2.6 ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่า หัวหน้าฝ่ายวิชาการควรส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาองค์ความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดขั้นสูง และจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และส่งเสริมให้มีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยวิธีการ และเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อสร้างความท้าทายให้แก่นักเรียน และเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการค้นหาคำตอบในประเด็นปัญหาที่กำหนด

5. สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

5.1 จากการศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวม ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1.1 ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหัวหน้าฝ่ายวิชาการเล็งเห็นว่า การพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อให้บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้วนั้นสามารถปฏิบัติงานได้ผลตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนในบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาศักยภาพบุคลากรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการกระบวนการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นจึงควรจัดให้มีโครงการหรือกิจกรรม เพื่อการพัฒนาครูและบุคลากรด้วยวิธีการที่หลากหลาย ให้ได้รับการพัฒนาสมรรถนะในทุกๆด้านตามมาตรฐานวิชาชีพ มีศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้

การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ที่กล่าวว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้มีความสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

5.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ควรพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ดังนี้

5.2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ของผู้นำ จากการศึกษาพบว่า หัวหน้าฝ่ายวิชาการควรจัดให้มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อชี้แจงเป้าหมายของโรงเรียน สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน และควรจัดทำสรุปแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อให้ครู ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนรับทราบถึงแนวทางการปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการกำหนดเป้าหมายและภารกิจของสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการและคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดเป้าหมายของการทำงาน การมีวิสัยทัศน์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการรวบรวมความคิดเห็นของฝ่ายต่าง ๆ การศึกษาสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา

5.2.2 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการจัดการศึกษา จากการศึกษาพบว่า ควรเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน มาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ กำกับ ติดตามผล แก่คณะครูในสถานศึกษา เพื่อให้คณะครูเห็นความสำคัญของการนิเทศและนำผลการนิเทศไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และควรจัดประชุมวางแผนระบบนิเทศของสถานศึกษาร่วมกับผู้บริหาร และคณะครู โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเข้าร่วม เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน เทคนิค วิธีการและข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบด้าน เพื่อที่จะได้มีระบบนิเทศที่มีประสิทธิภาพตรงตามบริบทและความต้องการของสถานศึกษามากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการจัดการศึกษา เป็นกระบวนการหนึ่งของการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการพัฒนาครูให้สามารถพัฒนาตนเองเพื่อการพัฒนางานที่มีประสิทธิภาพ รู้จักการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างสูงสุด ตามศักยภาพของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของ สุกานดา ตบนิยางกูร (2549) ที่กล่าวว่า การนิเทศ คือ กระบวนการทางวิชาการที่จะให้การศึกษาบรรลุตามปรัชญาและเป้าหมายอันพึงประสงค์ เพราะงานนิเทศการศึกษาเป็นงานที่จะช่วยปรับปรุง แก้ไข ริเริ่ม โดยใช้เทคนิคและบริบททางสังคมเป็นแรงจูงใจ และกระตุ้นให้ครูเกิดกำลังใจ ความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่มในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักการนิเทศและมนุษยสัมพันธ์เข้าช่วย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญงอกงาม ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

5.2.3 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า หัวหน้าฝ่ายวิชาการควรพัฒนาตนเองด้านความรู้ ทักษะ วิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะได้เป็นแบบอย่างแก่คณะครู และนำความรู้ ทักษะ วิธีการจัดการเรียนการสอน ไปแลกเปลี่ยนกับคณะครูและบุคลากรในโรงเรียน และควรส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษา แลกเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหาในชั้นเรียนและเทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในปัจจุบันรูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีมากมายหลายประเภท ดังนั้นหัวหน้าฝ่ายวิชาการและครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีทักษะการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ การสร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึก หรือทัศนคติทางบวกในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลง การแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงตนเอง และการปรับปรุงตนเอง ซึ่งอาจเริ่มจากการประเมินความสามารถตนเอง เพื่อหาสิ่งที่ตนเองไม่ถนัด และนำไปวางแผนการพัฒนาตนเอง

อย่างรอบด้าน สอดคล้องกับ แนวคิดในการพัฒนาตนเองของ เวลส์ ริด (2552) ที่กล่าวว่า ไม่มีบุคคลใดที่มีความสมบูรณ์พร้อมทุกด้าน จนไม่จำเป็นต้องพัฒนาในเรื่องใดๆอีก แม้จะเป็นผู้ที่รู้จักตนเองได้ดีที่สุด แต่ก็ไม่สามารถปรับเปลี่ยนตนเองได้ในบางเรื่อง ยังต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นในการพัฒนาตน อุปสรรคของการพัฒนาตนเอง คือ การที่บุคคลมีความยึดติดไม่ยอมปรับเปลี่ยนวิธีคิด และการกระทำ จึงไม่ยอมสร้างนิสัยใหม่ ๆ หรือทักษะใหม่ๆที่จำเป็นต่อตนเอง

5.2.4 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร จากการศึกษาพบว่า หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ควรจัดประชุม ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อร่วมกันวางแผน และกำหนดวิธีการประเมินการใช้หลักสูตร เพื่อนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพตรงตามบริบทของสถานศึกษา และควรจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาแต่ละแห่งนั้นมีการกิจหลักในการจัดการศึกษา ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสถานควรสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนว่า ผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และเกิดสมรรถนะสำคัญ ตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร นอกจากนี้หลักสูตรสถานศึกษายังคงต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น พัฒนาผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนนั้นๆ และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเกิดความรักความผูกพันในบ้านเกิดเมืองนอน และมีบทบาทในการร่วมพัฒนาชุมชนสอดคล้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่กล่าวว่า สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดผลประเมินผล ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่น ๆ ในระดับท้องถิ่นได้จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

5.2.5 ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าฝ่ายวิชาการควรส่งเสริมให้ครูมีความตระหนักในการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ โดยมีการสำรวจความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหัวหน้าฝ่ายวิชาการเล็งเห็นว่า การพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อให้บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้วนั้นสามารถปฏิบัติงานได้ผลตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนในบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาศักยภาพบุคลากรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการกระบวนการจัดการเรียนการสอน จึงอาจจะจัดให้มีโครงการหรือกิจกรรม เพื่อการพัฒนาครูและบุคลากรด้วยวิธีการที่หลากหลาย ให้ได้รับการพัฒนาสมรรถนะในทุกๆด้านตามมาตรฐานวิชาชีพ มีศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้มีความสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

5.2.6 ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จากการศึกษาพบว่า หัวหน้าฝ่ายวิชาการควรส่งเสริมการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาองค์ความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดขั้นสูง และการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียน ควรส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ที่มีความท้าทาย เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการค้นหาคำตอบในประเด็นปัญหาที่กำหนด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในปัจจุบันยังมีครูผู้สอนบางส่วนยังใช้วิธีการสอนรูปแบบเดิม ๆ

กล่าวคือ การใช้การบรรยายที่เน้นผู้สอนเป็นสำคัญ อาจทำให้การพัฒนาทักษะตามที่กล่าวมาข้างต้นยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องรู้จักค้นคว้า สรรหา พัฒนา สร้างสรรค์วิธีการแปลกใหม่ และหลากหลายมาใช้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ รวมทั้งผู้สอนจะต้องออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่า สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้การที่ผู้สอนจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทักษะ หรือคุณลักษณะต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 21 ให้บรรลุเป้าหมาย จำเป็นต้องเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมและน่าสนใจ จึงจะสามารถช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ที่กล่าวว่า ครูต้องไม่สอนหนังสือ ไม่นำสาระที่มีในตำรามาบอกบรรยายให้นักเรียนจดจำแล้วนำไปสอบวัดความรู้เหมือนสมัยก่อน แต่ครูต้องสอนคนให้เป็นมนุษย์ที่เรียนรู้การใช้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำ โดยมีคำถามอยากรู้เป็นตัวกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้อยากเรียน ที่นำไปสู่การกระตือรือร้นที่จะสืบค้น รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มาสนับสนุนหรือโต้แย้งข้อสมมติฐานคำตอบที่คุ้นเคย พบเจอจากประสบการณ์เดิมใกล้ตัว สร้างเป็นกระบวนการที่ค้นใหม่แทนของเดิม หรือเรียกว่า Project-Based Learning (PBL) ให้เป็นคนที่มีความสุข และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ควรสำรวจความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรในสังกัด และนำเสนอต่อผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่ เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาครูให้ตรงตามความต้องการของครูและบุคลากร และควรส่งเสริมการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการแลกเปลี่ยนความรู้ ตลอดจนเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ให้นักเรียนสนใจ และทำให้ผลการเรียนของนักเรียนมีความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ

6.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ควรสำรวจความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรในสถานศึกษา และนำเสนอต่อผู้อำนวยการเขตพื้นที่ เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาให้ตรงตามความต้องการของครูและบุคลากร และควรส่งเสริมการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการแลกเปลี่ยนความรู้ ตลอดจนเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ให้นักเรียนสนใจ และทำให้ผลการเรียนของนักเรียนมีความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา

6.2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของหัวหน้าฝ่ายวิชาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนนุสสรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รัตนา ดวงแก้ว. (2562). ภาวะผู้นำการเรียนการสอน. ใน *ประมวลสาระชุดวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ* (หน่วยที่ 13). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เวลล์ ริด. (2552). *การพัฒนาตนเองที่ดีที่สุดแล้ว*. สืบค้นจาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/humanrd/2009/09/03/entry-1>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *รายงานประจำปี 2561 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล ฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสมรรถนะการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นจาก https://webs.rmutl.ac.th/assets/upload/files/2016/09/20160908101755_51855.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2562-2564*. กรุงเทพฯ: น้ำพริกหวานกราฟฟิค.
- สุกานดา ตปนียางกูร. (2549). *เอกสารประกอบการสอนวิชาหลักการนิเทศการศึกษา*. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.